

Προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής αποτελούν σημαντικά θεμελιώδη δικαιώματα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ανέκαθεν επέμενε στην ανάγκη να επιτευχθεί μια ισορροπημένη προσέγγιση ανάμεσα στην ενίσχυση της ασφάλειας και τη διαφύλαξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Νέοι κανόνες της ΕΕ περί προστασίας των δεδομένων που θα ενισχύουν τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών και απλοποιημένοι κανόνες για τις επιχειρήσεις στην ψηφιακή εποχή έχουν τεθεί σε ισχύ από τον Μάιο του 2018.

Νομική βάση

Άρθρο 16 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ).

Άρθρα 7 και 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

Στόχοι

Η Ένωση οφείλει να εξασφαλίσει τη συνεπή εφαρμογή του θεμελιώδους δικαιώματος προστασίας των δεδομένων, το οποίο κατοχυρώνεται στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ. Η θέση της ΕΕ στον τομέα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να ενισχυθεί στο πλαίσιο όλων των πολιτικών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των τομέων της επιβολής του νόμου και της πρόληψης του εγκλήματος, καθώς και του τομέα των διεθνών σχέσεων, ιδίως σε μια παγκόσμια κοινωνία που χαρακτηρίζεται από ταχείες τεχνολογικές αλλαγές.

Επιτεύγματα

A. Θεσμικό πλαίσιο

1. Συνθήκη της Λισαβόνας

Πριν τεθεί σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας, η νομοθεσία για την προστασία των δεδομένων στον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (ΧΕΑΔ) διακρινόταν μεταξύ του πρώτου πυλώνα (προστασία δεδομένων για προσωπικούς και εμπορικούς σκοπούς με τη χρήση της κοινοτικής μεθόδου) και του τρίτου πυλώνα (προστασία των δεδομένων για σκοπούς επιβολής του νόμου σε διακυβερνητικό επίπεδο). Συνεπώς, οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων στους δύο τομείς ακολουθούσαν διαφορετικούς κανόνες. Η δομή των πυλώνων έχει απαλειφθεί με τη Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία παρέχει πιο στέρεα βάση για την ανάπτυξη ενός σαφέστερου και αποδοτικότερου συστήματος προστασίας των δεδομένων, ενώ ταυτόχρονα καθορίζει νέες εξουσίες για

το Κοινοβούλιο, το οποίο καθίσταται συννομοθέτης. Το άρθρο 16 της ΣΛΕΕ προβλέπει ότι το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο θεσπίζουν κανόνες σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης, καθώς και από τα κράτη μέλη κατά την άσκηση δραστηριοτήτων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

2. Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές στον χώρο της ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης

Σε συνέχεια του προγράμματος του Τάμπερε και του προγράμματος της Χάγης (Οκτώβριος 1999 και Νοέμβριος 2004 αντίστοιχα), το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε τον Δεκέμβριο του 2009 το πολυετές πρόγραμμα σε σχέση με τον ΧΕΑΔ για την περίοδο 2010-2014, γνωστό ως πρόγραμμα της Στοκχόλμης. Στα συμπεράσματά του τον Ιούνιο του 2014, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσδιόρισε τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές του νομοθετικού και επιχειρησιακού προγραμματισμού για τα προσεχή χρόνια εντός του ΧΕΑΔ, σύμφωνα με το άρθρο 68 της ΣΛΕΕ. Ένας από τους κύριους στόχους είναι η καλύτερη προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ΕΕ.

B. Κύριες νομοθετικές πράξεις για την προστασία των δεδομένων

1. Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Τα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ αναγνωρίζουν τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ως στενά συνδεδεμένα, αλλά ξεχωριστά, θεμελιώδη δικαιώματα.

2. Συμβούλιο της Ευρώπης

α Σύμβαση 108 του 1981

Η Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης της 28ης Ιανουαρίου 1981 περί προστασίας του ατόμου έναντι της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι η πρώτη νομικά δεσμευτική διεθνής πράξη που θεσπίστηκε στον τομέα της προστασίας των δεδομένων. Σκοπός της είναι η διασφάλιση για κάθε φυσικό πρόσωπο «του σεβασμού των δικαιωμάτων του και των θεμελιωδών ελευθεριών του, και ιδίως του δικαιώματός του στην ιδιωτική ζωή, έναντι της αυτοματοποιημένης επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Το πρωτόκολλο για την τροποποίηση της Σύμβασης αποσκοπεί στη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της, στην αύξηση του επιπέδου προστασίας των δεδομένων και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς της.

β Ευρωπαϊκή Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων (ΕΣΔΑ)

Το άρθρο 8 της Σύμβασης της 4ης Νοεμβρίου 1950 για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών θεσπίζει το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής και της οικογενειακής ζωής: «Παν πρόσωπον δικαιούται εις τον σεβασμόν της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του, της κατοικίας του και της αλληλογραφίας του».

3. Υφιστάμενες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ περί προστασίας των δεδομένων

α Γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ)

Ο κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι

της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), τέθηκε σε ισχύ τον Μάιο του 2018. Οι κανόνες αποσκοπούν στην προστασία όλων των πολιτών της ΕΕ από τις παραβιάσεις της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων σε έναν κόσμο που βασίζεται όλο και περισσότερο σε δεδομένα, ενώ παράλληλα δημιουργούν ένα σαφέστερο και συνεκτικότερο πλαίσιο για τις επιχειρήσεις. Τα δικαιώματα για τους πολίτες περιλαμβάνουν τη σαφή και επιβεβαιωμένη συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία των δεδομένων τους και το δικαίωμα να λαμβάνουν σχετικές σαφείς και κατανοητές πληροφορίες· το δικαίωμα στη λήθη· ένας/μία πολίτης μπορεί να ζητήσει να διαγραφούν τα δεδομένα του/της· το δικαίωμα διαβίβασης δεδομένων σε άλλον πάροχο υπηρεσιών (π.χ. κατά τη μετάβαση από ένα κοινωνικό δίκτυο σε άλλο)· και το δικαίωμα να γνωρίζει την ενδεχόμενη υποκλοπή των δεδομένων του. Οι νέοι κανόνες ισχύουν για όλες τις επιχειρήσεις που λειτουργούν στην ΕΕ, έστω και αν οι εν λόγω επιχειρήσεις έχουν την έδρα τους εκτός της ΕΕ. Επιπλέον, θα είναι δυνατόν να επιβάλλονται διορθωτικά μέτρα, όπως προειδοποιήσεις, εντολές ή πρόστιμα στις επιχειρήσεις που παραβιάζουν τους κανόνες.

β Οδηγία για την προστασία των δεδομένων στον τομέα της επιβολής του νόμου

Η οδηγία (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, διερεύνησης, ανίχνευσης ή δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της απόφασης-πλαίσιο 2008/977/ΔΕΥ του Συμβουλίου, τέθηκε σε ισχύ τον Μάιο του 2018. Η οδηγία προστατεύει το θεμελιώδες δικαίωμα των πολιτών για προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν αυτά χρησιμοποιούνται από αρχές επιβολής του νόμου. Διασφαλίζει τη δέουσα προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των θυμάτων, των μαρτύρων και των υπόπτων εγκλήματος και διευκολύνει τη διασυνοριακή συνεργασία στον αγώνα κατά του εγκλήματος και της τρομοκρατίας.

γ Οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες

Η [οδηγία 2002/58/EK](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) τροποποιήθηκε από την οδηγία 2009/136/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009.

Η νέα [πρόταση κανονισμού](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και την προστασία των προσωπικών δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και την κατάργηση της οδηγίας 2002/58/EK (κανονισμός για την ιδιωτική ζωή και τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες) βρίσκονται επί του παρόντος υπό εξέταση.

δ Κανονισμός για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από θεσμικά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης

Ο [κανονισμός \(ΕΕ\) 2018/1725](#) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2018, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 και της απόφασης αριθ. 1247/2002/ΕΚ ετέθη σε ισχύ στις 11 Δεκεμβρίου 2018.

ε Άρθρα σχετικά με την προστασία των δεδομένων σε ειδικές ανά τομέα νομοθετικές πράξεις

Εκτός από τις κύριες νομοθετικές πράξεις για την προστασία των δεδομένων που αναφέρονται ανωτέρω, ειδικές διατάξεις για την προστασία των δεδομένων καθορίζονται επίσης σε ειδικές ανά τομέα νομοθετικές πράξεις, όπως:

- το άρθρο 13 (σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα) της οδηγίας (ΕΕ) 2016/681 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, σχετικά με τη χρήση των δεδομένων που περιέχονται στις καταστάσεις ονομάτων επιβατών (PNR) για την πρόληψη, ανίχνευση, διερεύνηση και δίωξη τρομοκρατικών και σοβαρών εγκλημάτων·
- το κεφάλαιο VI (σχετικά με τις εγγυήσεις προστασίας των δεδομένων) του κανονισμού (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαΐου 2016, για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Ευρωπόλ)·
- το κεφάλαιο VIII (σχετικά με την προστασία των δεδομένων) του κανονισμού (ΕΕ) 2017/1939 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 2017, σχετικά με την εφαρμογή ενισχυμένης συνεργασίας για τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας («EPPO»).

4. Κύριες διεθνείς ρυθμίσεις της ΕΕ σχετικά με τις διαβιβάσεις δεδομένων

α Διαβιβάσεις εμπορικών δεδομένων: αποφάσεις επάρκειας

Σύμφωνα με το άρθρο 45 του ΓΚΠΔ (γενικού κανονισμού για την προστασία δεδομένων), η Επιτροπή έχει την εξουσία να καθορίζει κατά πόσον μια χώρα εκτός της ΕΕ παρέχει επαρκές επίπεδο προστασίας δεδομένων, είτε βάσει της εγχώριας νομοθεσίας της είτε βάσει των διεθνών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει.

Το Κοινοβούλιο έχει εγκρίνει διάφορα ψηφίσματα που εγείρουν ανησυχίες σχετικά με τις διατλαντικές ροές δεδομένων.

β Συμφωνία-πλαίσιο ΕΕ-ΗΠΑ

Στο πλαίσιο της διαδικασίας έγκρισης, το Κοινοβούλιο συμμετείχε στην έγκριση της συμφωνίας μεταξύ των ΗΠΑ και της ΕΕ για την προστασία των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της πρόληψης, διερεύνησης, εντοπισμού και δίωξης; ποινικών αδικημάτων, γνωστής και ως «συμφωνίας πλαίσιο». Ο στόχος της εν λόγω συμφωνίας είναι να εξασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας των πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα που διαβιβάζονται στο πλαίσιο της διατλαντικής

συνεργασίας για σκοπούς επιβολής του νόμου, ιδίως όσον αφορά την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος.

γ Συμφωνίες ΕΕ-ΗΠΑ, ΕΕ-Αυστραλίας και ΕΕ-Καναδά για τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών (PNR)

Η ΕΕ έχει υπογράψει διμερείς συμφωνίες για τις καταστάσεις με τα ονόματα των επιβατών (PNR) με τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Αυστραλία και τον Καναδά. Τα δεδομένα PNR περιλαμβάνουν πληροφορίες που παρέχονται από τους επιβάτες κατά την κράτηση ή τον έλεγχο εισιτηρίων και δεδομένα που συλλέγουν οι αερομεταφορείς για ιδίους εμπορικούς σκοπούς. Τα δεδομένα PNR μπορούν να χρησιμοποιούνται από τις αρχές επιβολής του νόμου για την καταπολέμηση των σοβαρών εγκλημάτων και της τρομοκρατίας.

δ Πρόγραμμα ΕΕ-ΗΠΑ για την παρακολούθηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (TFTP)

Η ΕΕ έχει υπογράψει διμερή συμφωνία με τις ΗΠΑ σχετικά με την επεξεργασία και τη διαβίβαση δεδομένων χρηματοπιστωτικών μηνυμάτων από την ΕΕ στις ΗΠΑ για τους σκοπούς του προγράμματος παρακολούθησης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

5. Αναφορά των πτυχών της προστασίας δεδομένων σε ειδικά ανά τομέα ψηφίσματα

Αρκετά ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με διάφορους τομείς πολιτικής αναφέρουν επίσης την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνοχή με τη γενική νομοθεσία της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων και με την προστασία της ιδιωτικής ζωής στους συγκεκριμένους τομείς.

6. Εποπτικές αρχές προστασίας των δεδομένων στην ΕΕ

Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) είναι μια ανεξάρτητη εποπτική αρχή που εξασφαλίζει ότι τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ τηρούν τις υποχρεώσεις τους ως προς την προστασία των δεδομένων. Τα κύρια καθήκοντα του ΕΕΠΔ είναι η εποπτεία, η γνωμοδότηση και η συνεργασία.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ), πρώην ομάδα εργασίας του άρθρου 29, έχει την ιδιότητα φορέα της ΕΕ με νομική προσωπικότητα και διαθέτει ανεξάρτητη γραμματεία. Στο πλαίσιο του ΕΣΠΔ συνεργάζονται οι εθνικές αρχές προστασίας των δεδομένων της ΕΕ, το ΕΕΠΔ και η Επιτροπή. Το ΕΣΠΔ διαθέτει εκτεταμένες εξουσίες για την επίλυση διαφορών μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών, και για την παροχή συμβουλών και καθοδήγησης σχετικά με τις βασικές έννοιες του ΓΚΠΔ και της οδηγίας για την προστασία των δεδομένων στον τομέα της επιβολής του νόμου.

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Το Κοινοβούλιο έχει διαδραματίσει βασικό ρόλο στη διαμόρφωση της νομοθεσίας της ΕΕ στον τομέα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθιστώντας την προστασία της ιδιωτικής ζωής μια πολιτική προτεραιότητα. Επιπλέον, στο πλαίσιο της συνήθους νομοθετικής διαδικασίας, εργάζεται επί ίσοις όροις με το Συμβούλιο για τη μεταρρύθμιση της προστασίας των δεδομένων. Έχει επίσης ολοκληρώσει το έργο

του όσον αφορά τον πολύπλοκο νέο κανονισμό για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, και αναμένει από το Συμβούλιο να ολοκληρώσει τις εργασίες του για να ξεκινήσουν οι διαπραγματεύσεις.

Το Κοινοβούλιο παρακολουθεί στενά τις διεθνείς ρυθμίσεις σχετικά με τις διαβιβάσεις δεδομένων. Είτε μέσω της διαδικασίας συναίνεσης είτε μέσω εκθέσεων ίδιας πρωτοβουλίας, εκθέτει συστηματικά την άποψή του. Επιπλέον, πριν από την ψηφοφορία σχετικά με τη συμφωνία PNR μεταξύ ΕΕ και Καναδά, αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη του Δικαστηρίου, όπως προβλέπεται στο άρθρο 218 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ, με ψήφισμα της 25ης Νοεμβρίου 2014. Στην σχετική γνώμη που εκδόθηκε στις 26 Ιουλίου 2017, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η συμφωνία PNR δεν μπορούσε να συναφθεί στην παρούσα μορφή της, διότι αρκετές από τις διατάξεις της ήταν ασυμβίβαστες με το θεμελιώδες δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Έχοντας εξασφαλίσει την ορθή εφαρμογή των κανόνων προστασίας δεδομένων της ΕΕ, το Κοινοβούλιο πιθανότατα θα στραφεί πλέον προς την παρακολούθηση του τρόπου εφαρμογής της νομοθεσίας.

Kristiina Milt
05/2019

